

10. Στίχοι 1115-1154 (από μετάφραση)

10.1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις ανοικτού τύπου

(ελεύθερης ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. Πώς δικαιολογείται το χαρούμενο άσμα του χορού μετά την αποχώρηση του Κρέοντα²⁵;
2. Ποιο είναι το θέμα του πέμπτου στάσιμου;
3. Το πέμπτο στάσιμο είναι ένα υπόρχημα²⁶. Να γράψετε ποια είναι τα χαρακτηριστικά του.
4. Ποιες αναφορές κάνει ο χορός στη μυθολογική παράδοση για τη γέννηση του Διονύσου;
5. Ποια αναφορά κάνει ο χορός στη μυθολογική παράδοση για την ίδρυση της Θήβας²⁷;
6. Ποιες ιδιότητες του θεού επικαλείται ο χορός στη δέσησή του προς το Διόνυσο και γιατί;
7. Να σημειώσετε τις λέξεις (από το πρωτότυπο) με τις οποίες ο χορός προσφωνεί το Διόνυσο και να γράψετε ποιες ιδιότητες του θεού επικαλείται κάθε φορά, αφού λάβετε υπόψη και τη μετάφραση του βιβλίου.
8. Ποια συναισθήματα προκαλεί ο χορός στους θεατές με το τραγούδι του; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας²⁸.
9. Να χωρίσετε τον ύμνο σε ενότητες και να προσδιορίσετε το θέμα καθεμιάς.
10. Ποιες ελληνικές περιοχές αναφέρει ο χορός στον ύμνο του και πώς συνδέονται με το Διόνυσο και τη λατρεία του;

²⁵ «Όταν ο Κρέοντας απομακρύνθηκε από τη σκηνή του θεάτρου, σπεύδοντας να θάψει τον Πολυνείκη και ν' απελευθερώσει την Αντιγόνη, οι θεοσεβείς γέροντες όλο χαρά (για τη μεταμέλεια του Κρέοντα) και ελπίδες (πως θα πρόφτανε να επανορθώσει τις δυο φριχτές ασέβειές του που θα τις επακολούθουσαν οι μεγάλες συμφορές που προφήτεψε ο σοφός μάντης) στήσανε χορό στην ορχήστρα, που τον συνόδευσε ύμνος λατρείας που η αντήχησή του επροκάλεσε ζωνρή συγκίνηση στις ψυχές όλων των θεατών» (Γ. Δ. Καψάλης (1940), σ. 273).

²⁶ Βλ. διδακτικό βιβλίο, εισαγωγή, σ. 22 και σχόλια, σ. 192.

²⁷ Βλ. διδακτικό βιβλίο, σχόλια, σ. 193.

²⁸ «Με τη λάμψη του και τη γλυκιά μελωδία του όχι μονάχα ξαλάφρωσε για λίγο ο ποιητής τις ψυχές των θεατών απ' τη λύπη τους για τα θλιβερά γεγονότα που είχανε

11. Ποιες δυνάμεις²⁹ συμβολίζει η παρουσία του Βάκχου στη Θήβα και πώς εκδηλώνεται η καθαριστική - θεραπευτική της δράση;
12. Αφού λάβετε υπόψη όσα προηγήθηκαν, να δικαιολογήσετε την επίκληση του χορού στο Διόνυσο σ' αυτό το στάσιμο.
13. Το χορικό υποβάλλει στους αναγνώστες / θεατές ήχους και εικόνες συνδεδεμένες με τη μορφή του Διονύσου.
 - α) Να περιγράψετε δυο από τις εικόνες του χορικού.
 - β) Όποιος από τους μαθητές μπορεί, να αποδώσει εικαστικά μια από αυτές με ζωγραφική, σκίτσο ή κολλάζ.

10.2. Ερμηνευτικές ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Ποιους ιδιαίτερους δεσμούς είχαν οι ακόλουθες περιοχές με το Διόνυσο και τη λατρεία του; Να γράψετε τα γράμματα της στήλης Α στα αντίστοιχα τετράγωνα της στήλης Β.

Α	Β
	Τόπος γέννησης του θεού.
α. Κάτω Ιταλία	Τόπος που τελούνταν τα πανηγύρια της Δήως (Δήμητρας), τελετές προς τιμήν του Ιάκχου.
β. Παρνασσός	Κατοικία των Κωρύκιων νυμφών που συμμετείχαν σε οργανωσιακές τελετές προς τιμήν του Διονύσου.
γ. Θήβα	Τόπος όπου οι Σειληνοί καλλιέργησαν πρώτοι τους τεράστιους αμπελώνες του σύμφωνα με τη μυθολογία.
δ. Ελευσίνα	Η έδρα των Βακχών.

προηγηθεί, αλλά τους έκανε και αισθητότερο το βάρος της λύπης που θα προκαλέσουν οι στροφές που θα το ακολουθήσουν» (Γ. Δ. Καψάλης (1940), σ. 276).

²⁹ Συμβολίζει τις αρχέγονες ζωογόνες δυνάμεις, εκείνες που έκαναν από τα δόντια του δράκου να φυτρώσει το γένος των Θηβαίων, εκείνες που χαρίζει ο θεός σ' όσους συμμετέχουν στη λατρεία του. Η καθαριστική - θεραπευτική δράση του θεού εκδηλώνεται συμβολικά:

α) με τα νερά της Κασταλίας πηγής, β) με την τρελή μέθη από το κρασί, γ) με το χορό και τη χαρά του γλεντιού. Όλες αυτές οι ζωοδότρες δυνάμεις που απομακρύνουν την αρρώστια, το φόβο, τον πόνο και το θάνατο επιστρατεύονται από το χορό για να «ξορκίσουν» τη συμφορά που βρήκε τη Θήβα. Η διαδικασία της κάθαρσης αρχίζει με τη θείκη επενέργεια και συντελείται με την υπέρβαση του κακού μέσα από μυστηριακές τελετές.

Πατρίδα της μητέρας του θεού.

2. Τι ήταν το υπόρχημα;

Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη σωστή απάντηση:

☐	Θρηνητικό τραγούδι που διεκτραγωδούσε τα παθήματα του Διονύσου.
☐	Χορικό άσμα που το τραγουδούσαν χαμηλόφωνα.
☐	Εύθυμο τραγούδι που συνοδευόταν από ρυθμικές χορευτικές κινήσεις.
☐	Χορογραφία που εκτελούσε ο χορός στο τέλος του δράματος.
☐	Ειδικό βάρσο για τον κορυφαίο του χορού.
☐	Η μουσική υπόκρουση για όλα τα λυρικά μέρη της τραγωδίας.
☐	Το σημείο όπου στεκόταν ο αυλητής κάτω από τη σκηνή.

3. α) Να συμπληρώσετε, όπως στο παράδειγμα, τις στήλες του πίνακα με βραχύλογες εικόνες από το υπόρχημα.

Φωτιά - φως	Εικόνες από τη φύση	Χορός
<i>Της δάδας λαμπρός καπνός</i>	<i>Εκεί που ρέει το νερό της Κασταλίας κρήνης</i>	<i>... με Θυιάδες..., που ξενυχτούν αλλοπαρμένες στο χορό...</i>

β) Στο βιβλίο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου από τα ποιήματα του Οδ. Ελύτη, *Η τρελή ροδιά* (σ. 227) και [*Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα*] (σ. 229), να βρείτε ανάλογες εικόνες και να τις καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα.

Οδ. Ελύτη, <i>Η τρελή ροδιά</i> (1),		
Οδ. Ελύτη, [<i>Στα χτήματα βαδίσαμε όλη μέρα</i>] (2)		

γ) Να συγκρίνετε τους πίνακες (α) και (β) και να γράψετε τα συμπεράσματά σας.